

**Hĺbkové ex post hodnotenie vybraných regulácií
pôsobiacich v podnikateľskom prostredí - formulár**

Spracovateľ: Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, odbor zlepšovania podnikateľského prostredia

Gestor/gestori právneho predpisu: Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Názov právneho predpisu/právnych predpisov: Zákon č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „zákon o úveroch na bývanie“)

Lokalizácia: § 13 ods. 4

Účinnosť: 21.03.2016

Regulácia, ktorá je predmetom ex post hodnotenia: Regulácia č. 49

Právna neistota spôsobená cudzími štátnymi príslušníkmi bez rodného čísla

Špecifikácia¹:

- Internetový odkaz na legislatívny proces hodnoteného právneho predpisu na portáli Slov-Lex:
- nie je dostupný
- Internetový odkaz na číslo parlamentnej tlače hodnoteného právneho predpisu:
<https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=5678>

Hĺbkové ex post hodnotenie:

- ☒ regulácie/regulácií jedného právneho predpisu
- ☐ navzájom súvisiacich regulácií vo viacerých právnych predpisoch

¹ Informácie sa neuvádzajú, ak bola hodnotená úprava predložená do legislatívneho procesu pred 1. aprílom 2015. Pred týmto dátumom neexistovala povinnosť vypracovať Analýzu vplyvov na podnikateľské prostredie.

9.1 Základné informácie k hodnotenej regulácii

9.1.1 Opis regulácie a jej pôsobenia:
Zákon č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o úveroch na bývanie“) stanovuje v § 13, že zmluva o úvere na bývanie musí byť uzatvorená písomne a musí obsahovať špecifické náležitosti, vrátane rodného čísla dlžníka, čo má za cieľ zabezpečiť právnu istotu v zmluvných vzťahoch a poskytovať dôkazy pre prípadné spory. Požiadavka na uvádzanie rodného čísla však spôsobuje právnu neistotu v prípadoch, keď ide o cudzích štátnych príslušníkov bez rodného čísla, pretože banky nie vždy vedia, či môžu poskytnúť úver bez splnenia tejto podmienky. Tento problém môže byť vyložený v prospech banky, ale zároveň môže byť považovaný za porušenie zákona, čo vystavuje banku riziku postihu. V praxi to znamená, že banky riskujú právne následky, ak sa rozhodnú poskytnúť úver bez rodného čísla, čím sa zvyšuje právna neistota v poskytovaní úverov cudzím štátnym príslušníkom a môže to brániť ich prístupu k financovaniu ich bývania.
9.1.2 Znenie podnetu z podnikateľského prostredia (ak je k dispozícii)
Aktuálna úprava spôsobuje právnu neistotu pri cudzích štátnych príslušníkoch, ktorí nemajú pridelené rodné číslo v SR. Podľa zákona o úveroch na bývanie je rodné číslo povinnou náležitosťou zmluvy o úvere na bývanie. Konkrétny dôsledok sa môže líšiť podľa toho, akú mieru rizika je daná banka ochotná akceptovať, niektoré banky z tohto dôvodu môžu takýmto klientom odmietnuť poskytnúť úver. Rodné číslo je povinnou náležitosťou zmluvy podľa zákona bez bližšej špecifikácie, takéto ustanovenie v prípade cudzích štátnych príslušníkov spôsobuje legislatívnu nejasnosť, môže sa dať vyložiť v prospech banky, ale môže byť považované za porušenie zákona, banka sa riziku vystavuje a riskuje postih. Riziko limituje poskytovanie úverov takýmto klientom, znižuje konkurenciu na trhu a dôsledkom môže byť neposkytnutie služieb alebo zvýšenie cien v dôsledku vyššieho rizika. Predmetom ex post hodnotenia bude zváženie nahradenia rodného čísla dátumom narodenia.
9.1.3 Identifikácia dotknutých subjektov:
Ex ante: ▪ V ex ante fáze nebola vypracovaná analýza vplyvov na podnikateľské prostredie, pretože právny predpis bol prijatý pred 1. aprílom 2015. Z uvedeného dôvodu nie je možné uviesť identifikované subjekty, pri ktorých sa predpokladalo, že ich bude regulácia ovplyvňovať. Ex post: ▪ Banky a pobočky zahraničných bánk
9.1.4 Identifikovaný vplyv na podnikateľské prostredie z ex ante fázy (ak bola vykonaná):
V ex ante fáze nebola vypracovaná analýza vplyvov na podnikateľské prostredie, pretože právny predpis bol prijatý pred 1. aprílom 2015. Z uvedeného dôvodu nie je možné uviesť identifikovaný vplyv na podnikateľské prostredie z ex ante fázy.

9.2 Vyčíslenie dopadu na podnikateľské prostredie – porovnanie predpokladaných (ex ante) a skutočných (ex post) nákladov právneho predpisu²

Tabuľka č. 1: Výpočet skutočných vplyvov regulácie/regulácií (ex post) a ich porovnanie s predpokladanými vplyvmi (ex ante) (údaje sú uvedené po vyplnení Kalkulačky nákladov podnikateľského prostredia pre ex post hodnotenie uvedenú v prílohe č. 9b jednotnej metodiky):

EX POST								EX ANTE ³	EX POST – EX ANTE
Poradové číslo regulácie	Stručný a zrozumiteľný opis regulácie	Lokalizácia	Účinnosť právneho predpisu / regulácie	Kategória dotk. subjektov	Počet subjektov v dotk. kategórii	Náklady na 1 podnik. v €	Náklady na kategóriu dotk. subjektov v €	Náklady na kategóriu dotk. subjektov v €	Rozdiel v nákladoch na kategóriu dotk. subjektov v €
49	Právna neistota spôsobená cudzími štátnymi príslušníkmi bez r. č.	§13 ods. 4	21.3.2016	banky a pobočky zahraničných bánk	10	-	-	-	-

² Kalkulácia nákladov sa uvádza pre každé hodnotené ustanovenie právneho predpisu, v prípade kalkulácie pre celý právny predpis ako celok je táto skutočnosť uvedená v lokalizácii.

³ Ex ante časť sa nevypĺňa, ak je regulácia zaradená do Registra ex post podľa bodu 10.3. písm. d) jednotnej metodiky a jej hodnotená úprava bola predložená do legislatívneho procesu pred 1. aprílom 2015.

Doplňujúce informácie k spôsobu výpočtu vplyvov jednotlivých regulácií na náklady podnikateľského prostredia a vysvetlenie rozdielu kvantifikácií ex post a ex ante

9.2.1 Spôsob vypočítania vplyvov na podnikateľské prostredie:
Ex ante náklady: • V ex ante fáze nebola vypracovaná analýza vplyvov na podnikateľské prostredie, a teda neboli ani vypočítané vplyvy na podnikateľské prostredie, pretože právny predpis bol prijatý pred 1. aprílom 2015. Z uvedeného dôvodu nie je možné uviesť spôsob vypočítania predpokladaných vplyvov na podnikateľské prostredie. Ex post náklady: • Ex post náklady neboli kalkulované vzhľadom na povahu regulácie, ktorá nespôsobuje zvýšenie nákladov pre podnikateľské subjekty, ale právnu neistotu.
9.2.2 Zdroj početnosti (vrátane internetového odkazu na konkrétne štatistiky, ak sú dostupné na internete):
Zdrojom početnosti pre zistenie počtu dotknutých subjektov z predmetnej oblasti bolo webové sídlo Národnej banky Slovenska (ďalej ako „NBS“). Odkaz na internetovú stránku: https://subjekty.nbs.sk/?c=932 V kontexte počtu dotknutých subjektov je ešte nutné poznamenať, že v rámci SR pôsobí podľa údajov NBS 22 bánk a pobočiek zahraničných bánk. Avšak z tohto počtu iba 10 bánk poskytuje úvery na bývanie.
9.2.3 Dôvod rozdielu medzi predpokladanými nákladmi regulácie (ex ante) a zistenými skutočnými nákladmi (ex post) (ak vznikol):
V ex ante fáze analýza vplyvov nebola vykonaná z dôvodu, že hodnotená regulácia bola predložená do legislatívneho procesu pred 1. aprílom 2015. Rozdiel medzi predpokladanými nákladmi regulácie (ex ante) a zistenými skutočnými nákladmi (ex post) nebolo možné vyčíslieť a určiť dôvod jeho vzniku vzhľadom na povahu regulácie, ktorá nespôsobuje zvýšenie nákladov pre podnikateľské subjekty, ale právnu neistotu.
9.2.4 Dôvod vzniku nepredpokladaných nákladov v ex ante fáze:
V ex ante fáze nebola vypracovaná analýza vplyvov na podnikateľské prostredie, pretože právny predpis bol prijatý pred 1. aprílom 2015. Z uvedeného dôvodu nie je možné uviesť náklady nepredpokladané v ex ante fáze.

9.3 Ex post konzultácie s podnikateľskými subjektami a gestorom právneho predpisu

9.3.1 Účastníci, forma, termíny a časový rozsah ex post konzultácií:

GESTOR PRÁVNEHO PREDPISU – Zúčastnení zástupcovia: Ministerstvo financií Slovenskej republiky, sekcia finančného trhu, odbor bankovníctva (ďalej ako „MF SR“ alebo „gestor“).

PODNIKATELSKÉ SUBJEKTY:

Cielené konzultácie:

Oslovené subjekty (obchodné meno, IČO):

Slovenská banková asociácia, 30813182 (ďalej aj ako „SBA“)

Zúčastnené subjekty:

Áno ☒ Nie ☐

Forma a termín vykonania konzultácií:

Oslovené subjekty:

SBA

Forma:

osobne/online ☒ dotazník/e-mail ☐

Dátum vykonania:

1. 10. 2024

Verejné konzultácie:

Trvanie verejných konzultácií: od 3.9.2024 do 16.9.2024

Forma a termín vykonania konzultácií:

Do verejných konzultácií sa nezapojili žiadne ďalšie podnikateľské subjekty.

9.3.2 Vyjadrenie podnikateľských subjektov k regulácií:

- vznesené pripomienky voči zneniu regulácie,
- konkrétne problémy regulácie alebo prekážky, ktoré regulácia spôsobuje v praxi.

Slovenská banková asociácia uviedla, že požiadavka na nahradenie rodného čísla dátumom narodenia môže na prvý pohľad pôsobiť ako formálna úprava, avšak má výraznejší presah. Banky v súčasnosti čelia situáciám, kedy spotrebiteľia a ich právni zástupcovia čoraz častejšie podávajú rôzne špekulatívne žaloby aj po splatení úveru, pričom sa zameriavajú na chyby v úverových zmluvách, ako napríklad neuvedenie alebo nesprávne uvedenie povinnej formálnej náležitosti. V dôsledku týchto chýb majú možnosť požadovať bezúročnosť, bezodplatnosť alebo neplatnosť zmluvy podľa platnej legislatívy. Banky preto považujú tento problém za bariéru a snažia sa chrániť pred týmito rizikami, ktoré ohrozujú ich finančné záujmy, keďže v oblasti transparentnosti došlo k posunu aj v úverových vzťahoch. V minulosti sa vyskytol prípad, keď bola zmluva vyhlásená za bezúročnú na základe formálnych nedostatkov, ako napríklad nesprávne uvedenej adresy organizačného útvaru, kde možno zasielať sťažnosti. Banky sa chcú vyhnúť situáciám, kedy by absencia rodného čísla v zmluve mohla mať za následok nároky na vrátenie úroku či poplatkov spojených s úverom.

9.3.3 Vyjadrenie gestora k:

- dôvodu vzniku právneho predpisu / regulácie, opis problému, ktorý má riešiť,
- výsledku pôsobenia regulácie vo vzťahu k riešenému problému,
- plnenie cieľa regulácie vo vzťahu k riešenému problému,
- vzniku nepredvídateľných vplyvov (ak sa vyskytli),
- podnetu z podnikateľského prostredia,
- vzneseným pripomienkam podnikateľských subjektov k zneniu regulácie a pôsobeniu v praxi.

Rodné číslo alebo dátum narodenia v úverovej zmluve sú nevyhnutné na presnú identifikáciu klienta, čo zaručuje právnu istotu a eliminuje riziko zámeny osôb. Tieto údaje sú kľúčové na zabezpečenie súladu s legislatívou, ako sú zákony o spotrebiteľských úveroch a úveroch na bývanie, ktoré vyžadujú ich uvedenie. Navyše, identifikácia prostredníctvom rodného čísla alebo dátumu narodenia umožňuje bankám predchádzať finančným podvodom a zneužívaniu finančných služieb na pranie špinavých peňazí. Tieto údaje takisto slúžia na overenie úverovej histórie klienta, čím pomáhajú finančným inštitúciám posúdiť jeho bonitu a minimalizovať riziká spojené s poskytovaním úverov.

Zástupca MF SR na úvod uviedol genézu vývoja tohto právneho predpisu. Európske právo resp. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/17/EÚ zo 4. februára 2014 o zmluvách o úvere pre spotrebiteľov týkajúcich sa nehnuteľností určených na bývanie neustanovuje formálne náležitosti úverových zmlúv. Pri ich definovaní pri tvorbe zákona o úveroch na bývanie sa vychádzalo z legislatívy o spotrebiteľských úveroch, ktorá bola historicky prijatá skôr. Následne však došlo k novele týkajúcej sa spotrebiteľských úverov, ktorá špecifikovala, že v prípade nedostupnosti rodného čísla je možné namiesto neho uviesť dátum narodenia. Gestor zároveň uviedol, že nemá k dispozícii informácie o tom, že by došlo k situáciám, kedy by absencia rodného čísla spôsobila neplatnosť úverovej zmluvy. Avšak nevylúčil, že by takáto situácia mohla nastať v prípade, že by išlo o kombináciu viacerých chýbajúcich údajov vo formálnych náležitostiach úverovej zmluvy.

9.3.4 Alternatívne riešenia z pohľadu podnikateľských subjektov:

- návrhy na zmeny v právnom predpise (úprava znenia / zrušenie regulácie),
- návrhy na úpravu aplikačnej praxe,
- príklady alternatívnych riešení alebo osvedčených postupov z iných krajín (dobrovoľné),
- očakávaná úspora nákladov v dôsledku úpravy / zrušenia regulácie (dobrovoľné).

Alternatívnym riešením z pohľadu zástupcov SBA je úprava ustanovenia § 13 ods. 4 v zákone o úveroch na bývanie, kde je stanovená aj základná náležitosť aj uvedenie rodného čísla do zmluvy

o úvere. Táto úprava sa primárne zameriava na zahraničné fyzické osoby bez rodného čísla s cieľom predchádzať diskriminácii a zabezpečiť voľný pohyb tovarov, osôb a služieb, čím by sa rozšírila dostupnosť tejto bankovej služby aj pre tieto osoby. Konkrétnou požiadavkou je teda doplniť do zákona o úveroch na bývanie ustanovenie, ktoré by umožnilo, aby spotrebiteľ, ktorý nemá pridelené rodné číslo, uviedol svoj dátum narodenia.

9.3.5 Vyjadrenie gestora k alternatívnym riešeniam:

Gestor vyjadril súhlas s navrhovanou úpravou legislatívy, avšak forma tejto úpravy musí byť pred jej zavedením ešte interne prediskutovaná. Je vysoko pravdepodobné, že znenie zákona ostane identické so znením zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, čo znamená, že rodné číslo nebude vypustené, ale v prípade, že ním spotrebiteľ nedisponuje uvedie dátum narodenia. Časový rámec pre implementáciu tejto úpravy zatiaľ nie je určený, keďže otváranie celého právneho predpisu kvôli jednému ustanoveniu nie je účelné. Očakáva sa však, že pri najbližšej novele zákona č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie bude toto problematické ustanovenie upravené v súlade s požiadavkami bankovej asociácie. Alternatívou je, že ak by sa súvisiace právne predpisy dostali do legislatívneho procesu, táto zmena by sa mohla uskutočniť v rámci novelizácie týchto právnych predpisov.

9.4 Stanovisko spracovateľa k právnemu predpisu a jeho vplyvu na podnikateľské prostredie

9.4.1 Stanovisko k pôsobeniu právneho predpisu / regulácie na podnikateľské prostredie, k optimálnosti jej nastavenia a k optimálnosti nastavenia jej aplikačnej praxe:

Ustanovenia zákona o úveroch na bývanie musia definovať formálne náležitosti ako napr. rodné číslo alebo dátum narodenia klienta v úverovej zmluve z dôvodu jednoznačnej identifikácie dlžníka. Rodné číslo, prípadne dátum narodenia, poskytuje presný identifikátor, ktorý eliminuje možnosť zámeny alebo nejasnosti v osobných údajoch klienta, čo znižuje riziko právnych sporov a zabezpečuje právnu istotu pre obe zmluvné strany – veriteľa aj dlžníka. Tieto údaje sú nevyhnutné pre ochranu práv a záväzkov, ako aj na účely správy úverových databáz a systémov overovania bonity klienta.

Súčasná legislatíva, ktorá vyžaduje rodné číslo ako povinnú náležitosť zmluvy o úvere na bývanie, vytvára právnu neistotu pre banky, najmä v prípade cudzincov, ktorí rodným číslom nedisponujú. Táto nejasnosť vedie k zvýšenému riziku, pričom niektoré banky môžu odmietnuť poskytnúť úver takýmto klientom, čo obmedzuje prístup k úverom a znižuje konkurenciu na trhu. Požiadavka na nahradenie rodného čísla dátumom narodenia, aj keď môže pôsobiť ako formálna úprava, má potenciálne zásadný dopad na ochranu spotrebiteľov a stabilitu úverových vzťahov. Banky čelia narastajúcemu počtu špekulatívnych žalôb zo strany spotrebiteľov, ktorí sa snažia využiť formálne nedostatky v úverových zmluvách, čo by mohlo viesť k požiadavkám na bezúročnosť alebo dokonca neplatnosť týchto zmlúv.

Zástupcovia SBA považujú tento problém za značnú bariéru a snažia sa chrániť pred rizikami, ktoré ohrozujú ich finančné záujmy, pričom história ukazuje, že zmluvy mohli byť v minulosti vyhlásené za bezúročné na základe chýbajúcich formálnych náležitostí. Gestor uviedol, že absencia rodného čísla by mohla viesť k potenciálnym problémom, avšak nemá informácie o prípadoch, kde by to spôsobilo neplatnosť zmluvy. Aj keď Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/17/EÚ neustanovuje formálne náležitosti úverových zmlúv, legislatívne úpravy by mali reflektovať aktuálne potreby a ochrániť všetkých účastníkov trhu.

9.4.2 Stanovisko k alternatívnym riešeniam, ktoré môžu zlepšiť podnikateľské prostredie:

Slovenská banková asociácia navrhuje úpravu ustanovenia § 13 ods. 4 v zákone o úveroch na bývanie. Predmetná úprava, ktorá by umožnila nahradiť rodné číslo dátumom narodenia pre zahraničné fyzické osoby bez prideleného rodného čísla, má potenciál zvýšiť právnu istotu bánk a predchádzať diskriminácii pri poskytovaní úverov na bývanie cudzím štátnym príslušníkom.

MF SR vyjadrilo súhlas s navrhovanou zmenou s cieľom uskutočniť úpravu v súlade s požiadavkami bankovej asociácie. Avšak pred zavedením tejto úpravy je nevyhnutné, aby bola predmetná forma ešte interne prediskutovaná. Je vysoko pravdepodobné, že znenie zákona, pokiaľ ide o túto formálnu náležitosť, bude identické so znením zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch.

Z hľadiska časového rámca nie je zatiaľ definovaný konkrétny plán na implementáciu tejto úpravy, avšak pri najbližšej novele zákona č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie sa očakáva, že toto problematické ustanovenie bude upravené v súlade s požiadavkami bankovej asociácie. Alternatívou môže byť zahrnutie tejto zmeny do legislatívneho procesu v rámci novelizácie súvisiacich právnych predpisov, čím by sa zabezpečila väčšia flexibilita a reagovanie na aktuálne potreby trhu.

V kontexte vyššie uvedeného Ministerstvo hospodárstva kladne vníma avizované doplnenie ustanovenia zákona č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie o možnosť nahradenia rodného čísla, ak nie je k dispozícii, dátumom narodenia.

9.4.3 Odporúčenie spracovateľa:

☐ ponechať reguláciu ☒ upraviť reguláciu ☐ zrušiť reguláciu bez náhrady

☐ upraviť aplikačnú prax

9.4.4 Ak spracovateľ navrhuje reguláciu alebo aplikačnú prax upraviť, tak uvedie ako a akých právnych predpisov / ustanovení právnych predpisov (aj súvisiacich právnych predpisov) sa má úprava dotknúť:

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky sa s vyššie uvedenými závermi stotožnilo a vyjadrilo pozitívny postoj k deklarovanému zámeru MF SR vykonať úpravu tohto ustanovenia v zákone č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie po vzore zákona o spotrebiteľských úverov a vyhovieť tak požiadavke SBA.

9.5 Vyjadrenie gestora právneho predpisu k vykonanému hĺbkovému ex post hodnoteniu⁴

9.5.1 Pripomienky gestora právneho predpisu k procesu ex post hodnotenia:
Gestor právneho predpisu nemal pripomienky k procesu ex post hodnotenia.
9.5.2 Vyjadrenie gestora k obsahu stanoviska spracovateľa:
Gestor právneho predpisu sa k obsahu stanoviska spracovateľa nevyjadril

⁴ Časť 9.5 je v zmysle bodu 10.2. JM vyplnená v prípade, ak gestor právneho predpisu zaslal spracovateľovi vyjadrenie k vykonanému ex post hodnoteniu do 30 kalendárnych dní od ukončenia hĺbkového ex post hodnotenia